

Research Paper

The culture of black -dressing and the representation of values (*study of Ilam boys*)

Bahman Gholami¹, Yarmohamad Ghasemi², Sedigheh piri³,

1. Master of cultural studies, University of Ilam, Ilam, Iran.
2. Professor of Cultural Studies, University of Ilam, Ilam, Iran.
3. Assistant professor of Sociology, University of Allameh Tabataba'i, Tehran, Iran.

Received: October 5, 2022

Accepted: November 29, 2022

Available online: may 30, 2023

Keywords:

Collective identity, lifestyle, subculture, black dress, Ilam.

Abstract

Considering the formation and strengthening of specific styles and subcultures in the urban society of Iran, the present study aims to study the phenomenon of black clothing as a cultural tool to display values among Elamite black boys. The research has been done in the form of a qualitative paradigm and also the phenomenological method has been used to collect data and the thematic analysis method has been used to analyze the findings. Also, the target population is the study of all boys in black in Ilam city and chain sampling has been used in order to better access the informants. Semi-structured interviews were also used as data collection tools and after interviewing 24 people based on the principle of theoretical saturation, it happened. The results show that black people are more affected by the economic and social conditions of society than by being an influential factor in their life process. A society that deprives them of the necessary mechanisms to create harmony and has brought a kind of inner revolt in them to distort the main path and a new path of social life, even if it is risky, through deviant and challenging behaviors. Draw for themselves to seek out their repressed aspirations.

Gholami, B., Gasemi, Y., & Piri, S. (2023). The culture of black -dressing and the representation of values (study of Ilam boys). *Sociology of Culture and Art*, 5(1), 109-126.

Corresponding author: Yarmohamad Ghasemi

Address: Professor of Cultural Studies Department University of Ilam

Tell: +989183410086

Email: ym_ghasemi2004@yahoo.com

Extended Abstract

1- Introduction

A special sub-culture has formed among the so-called black-clad boys of Ilam city, who benefit from a special social identity both through appearance and behavior, which makes them completely distinct and special. The use of unconventional and unusual clothes from the traditional Kurdish clothing, as well as the special expression of the face, for example, tattoos, along with the actions and actions that arise from mental thoughts and meanings that are different and distinctive in their own way from peers and the other age groups of the urban society of Ilam are indicative of a sub-culture separate from the main culture of the city. Ali al-Qaeda, some black-clad youths have engaged in a series of criminal and norm-breaking activities in recent years, which has led to a negative and bad attitude towards them in the mindset of the public and various members of the urban society of Ilam. The researcher has tried to study the lived experience of wearing black among the young boys of Ilam with a culture-oriented perspective and away from the usual prejudices, in order to provide a proper understanding of the specific actions they commit in this way. Therefore, the main question of the research is, "What justifications do the young boys of Ilam city have for their preferences of wearing black and how do they narrate their lived experience?"

In terms of innovation, the current research is different from previous studies in such a way that both in domestic and foreign studies, the study of youth subcultures is a priority, and it focuses more on describing and explaining a certain aspect of the identity or lifestyle of a particular group or subculture. have been focused and the study of the semantic aspects of specific youth subcultures and the discovery and reconstruction of the hidden angles of life and the effective dimensions on their identity have been neglected, and also in these researches (especially internal researches) attention to social conditions and the mentality governing people has been overlooked. However, in the present research, an attempt has been made to identify and clarify the subjective meanings and identity dimensions and special preferences of the research subjects in a comprehensive way and by understanding the existential situation of the target group, and the present research is not limited to describing the phenomenon under study. Such effective factors in the tendency and development of the behavior of this Chinese should also be discovered and explained. Therefore, in addition to being innovative in terms of the subject of studying young boys in black, the present research is innovative and important in terms of the type and

form of adopting the approach to investigate the phenomenon. The main theoretical concepts and terms of the current research are Hebdige's subculture and youth subculture, social identity according to Jenkins, bricolage as a special form of identity in the contemporary world, lifestyle characteristics according to Bourdieu, and concepts related to phenomenology.

2- Method

This research is done in the form of phenomenological method. Because phenomenology is basically the study of lived experience or the world of life, the target population of the research is all the black-clad boys of Ilam city, and based on reaching the saturation point and repetition in the findings, it reached 24 people. Also, in this study, the sampling is of the chain sampling type (to better reach black-clad boys). And the data collection tool is a semi-structured interview. Thematic analysis as well as Brown and Clark's framework has been used as a data analysis strategy.

3- Results

The main and fundamental themes and categories of the current research are as follows: contempt for conventional subcultures, criticism of peers who are not insiders, particularist values, Lotanist values, cohabitation with smoke, cohabitation with violence and types personality. According to the results obtained from the research, it can be said that the category of meaning for today's youth, who find themselves caught up in technology and emerging phenomena, is concretely based on the pole of differentiation, that is, the actions of young people separated from the past. It is a kind of two-way separation that manifests itself both in its appearance and in its mental content. The result of such a process is the formation of a kind of collective identity with all the people in the society, the source of which is to show and prove oneself to others in the society. This is something that boys in black are not free from, and they present themselves in the society by force of arms and showing their bodies and other distinguishing things, and in this way, they have created a kind of identity for themselves based on their own meanings. This issue is largely consistent with Jenkins's thoughts on collective identity. Because, according to him, identity is a process by which a social actor recognizes himself in comparison with another and builds meaning [and his world of meaning] mainly based on a

characteristic or a set of cultural characteristics and without referring to other social structures. With these words, the identity of the studied boys is based on a kind of differentiation or demarcation of the identity that is based on their particular life in order to create their desired meaning and social identity and transmit it to others through choosing inconsistent behavior patterns with the mainstream of society.

4- Conclusion

According to the findings of the present research, among the studied boys, there is more intense social dependence, and its expression is summarized in honor worship, comradeship and adherence to the norms within the group, in such a way that the center of the life of the person in black is on the orbit of the group and its values are established. In general, and according to the findings, it can be concluded that by putting together themes such as particularistic values Lotanist values and living together with smoke, it can be concluded that the studied boys They seek to present a special style of social life that is very different from what is happening in the larger society, the purpose of which is to express themselves and distinguish themselves from other people and groups in society. The root of this issue also goes back to the social structure and system because it is the society that has deprived them of the opportunity to show off and live equally in different fields or closed it to them. So, as long as there is such a process, we have to wait for the creation of new styles of life that are contrary to the ruling structure of the society. And in the end, the final result of combining themes

such as contempt for conventional subcultures, criticism of peers who are not insiders, personality types and living with violence is that boys in black have a distinct social life and collective identity. They are contrary to the current in the society. This issue means that the studied boys did not play a passive and neutral role in confronting the conventional lifestyles in the society and tried to create and define an alternative style and identity for themselves through voluntary formation and awareness of a new definition of themselves. Compared to the other who is in the position of valuator and identity maker, they have to put an end to the deficiencies and weaknesses in themselves, which are rooted in the larger society. Because, this social system governs the society, which by creating and introducing a specific personality type to the members of the society, tries to achieve maximum conformity and one color of people, and if there is a slight discrepancy from this personality type, the person or people are marginalized and They are left out of the mainstream, the result of which is the formation of specific identity and subcultural groups, such as black-dress people.

5-Funding

There is no funding support

6-Authors' contribution

Yarmohamad Ghasemi, the corresponding author of this article, Professor of Cultural Studies Department, University of Ilam.

7-Conflict of Interest

Authors declared no conflict of interest

فرهنگ سیاه‌پوشی و بازنمایی ارزش‌ها (مطالعه پسران سیاه‌پوش ایلامی)

بهمن غلامی^۱، یارمحمد قاسمی^۲، صدیقه پیری^۳

۱. کارشناسی ارشد، مطالعات فرهنگی، دانشگاه ایلام، ایلام، ایران.

۲. استاد گروه مطالعات فرهنگی، دانشگاه ایلام، ایلام، ایران.

۳. استادیار گروه جامعه‌شناسی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

چکیده

نظر به شکل‌گیری و تقویت سبک‌ها و خرده‌فرهنگ‌های خاص در جامعه شهری ایران، پژوهش حاضر با هدف مطالعه تجربه زیسته در بین پسران جوان سیاه‌پوش شهر ایلام صورت پذیرفته است. پژوهش در قالب پارادایم کیفی انجام پذیرفته و همچنین از روش پدیدارشناسی برای گردآوری داده‌ها و از روش کدگذاری در جهت تحلیل یافته‌ها و از نمونه‌یابی زنجیره‌ای در جهت دستیابی بهتر به اطلاع‌رسان‌ها بهره گرفته شده است. از مصاحبه نیمه‌ساختمند به‌عنوان ابزار گردآوری داده‌ها نیز استفاده شده و پس از مصاحبه با ۲۴ نفر بر اساس اصل بسندگی اشباع نظری اتفاق افتاد. نتایج به‌دست‌آمده بیانگر آن هستند که سیاه‌پوشان بیش از آنکه خود عامل اثرگذار در فرایند زندگیشان بوده باشند معلول شرایط اقتصادی و اجتماعی جامعه هستند. جامعه‌ای که سازوکارهای لازم برای ایجاد هم‌نوایی را از آنها سلب و نوعی طغیان درونی را در وجودشان به ارمغان نهاده تا از طریق رفتارهای کجروانه و چالش‌زا مسیر اصلی را دچار خدشه و مسیری تازه از حیات اجتماعی ولو پرمخاطره را برای خود ترسیم سازند تا از این طریق آمال و امیال سرکوب‌شده خود را جویا شوند.

تاریخ دریافت: ۱۳ مهر ۱۴۰۱

تاریخ پذیرش: ۸ آذر ۱۴۰۱

تاریخ انتشار: ۹ خرداد ۱۴۰۲

واژه‌های کلیدی: خرده‌فرهنگ، سبک

زندگی، هویت فردی، هویت جمعی،

سیاه‌پوشی.

استناد: غلامی، بهمن؛ قاسمی، یارمحمد؛ پیری، صدیقه. (۱۴۰۲). فرهنگ سیاه‌پوشی و بازنمایی ارزش‌ها (مطالعه پسران سیاه‌پوش ایلامی). *جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر*، ۵(۱/۱): ۱۲۶-۱۰۹.

* نویسنده مسئول: یارمحمد قاسمی

نشانی: استاد گروه مطالعات فرهنگی، دانشگاه ایلام، ایلام، ایران.

تلفن: ۰۹۱۸۳۴۱۰۰۸۶

پست الکترونیکی: ym_ghasemi2004@yahoo.com

۱- مقدمه و بیان مسئله

در جوامع کنونی استفاده‌های متفاوت از ابزارهای فرهنگی هویت‌ساز در سطح جوامع، باعث ایجاد گروه‌ها و خرده‌فرهنگ‌هایی در آنها شده است که بر تفاوت‌ها تأکید دارند تا شباهت‌ها. در جوامع مرکب، گروه‌های مختلف، درحالی‌که در فرهنگ کلی جامعه مشارکت دارند، می‌توانند نحوه‌های اندیشه و عمل خاص خود را نیز داشته باشند. در این جوامع، فرهنگ کلی، به هر صورت، به دلیل همین ناهمگونی جامعه، الگوهای را به افراد تحمیل می‌کنند که انعطاف‌پذیرتر از الگوهای جوامع «ابتدایی» و کمتر از آنها ملزم‌کننده تر است. در سطحی دیگر، پدیده‌هایی که در جوامع مدرن «ضد فرهنگ»^۱ خوانده می‌شود، مانند جنبش «هیپی» در دهه‌های ۶۰ و ۷۰ به‌عنوان مثال، در واقع چیزی نیستند مگر شکلی از دست‌کاری فرهنگ کلی مرجع که با آن می‌خواهند مقابله کنند؛ آنان ویژگی مشکوک و نامتجانس آن را مورد بهره‌برداری قرار می‌دهند. آنان بی‌آنکه نظام فرهنگی را تضعیف کنند، به نوسازی و افزایش توان پویایی خاص آن کمک می‌کنند (کوش، ۱۳۸۱: ۸۱). بر اساس خرده‌فرهنگ‌ها، بیشتر زندگی را می‌توان به سبک تقلیل داد و از این رو می‌توان آن را وابسته به سلیقه فردی دانست. چون چیز فراگیر و مسلطی وجود ندارد، بلکه طیف نامحدودی از تغییرپذیری، ترکیب و التقاط‌گرایی وجود دارد. در واقع در هر فرهنگ، افراد طیفی از سنت‌ها، مناسک و اسطوره‌ها را وام می‌گیرند و آنها را ترکیب می‌کنند (هاشمیان فر و چینی، ۱۳۹۵: ۴۰). در همین راستا باید گفت که فرهنگ جوانان^۲ متمایز از فرهنگ غالب تلقی می‌شود، به نمادها، عقاید و رفتارهای مختص به جوانان جامعه اطلاق می‌شود. این اصطلاح دو کاربرد دارد. اول، نشان دهنده ارزش‌ها و هنجارهای کل جمعیت جوان در جامعه است؛ و دوم، شامل آرمان‌ها و کارهای زیرگروه‌های خاص جوانان، مانند گروه‌های خرده فرهنگی یا پاد فرهنگی است. (آوتویت و باتامور، ۱۳۹۲: ۶۹۹). در جامعه فعلی ما جوانان به‌عنوان چالش‌برانگیزترین و مهم‌ترین قشر جامعه به حساب می‌آیند که تغییرات گوناگون در ابعاد مختلف، آنها را بسیار متأثر ساخته و سبک‌های زندگی نوینی برایشان به همراه داشته است. اما پس از گذشت چهار دهه از انقلاب اسلامی، نسل جوان ایرانی همواره برای هم‌نوایی تحت‌فشارهای داخلی و بین‌المللی قرار گرفته است. آنان از یک طرف در معرض نیروهای محلی، برنامه‌های اسلامی سازی و هویت ملی هستند و از طرف دیگر تحت تأثیر نیروهای جهانی، جهان‌وطنی و هویت شخصی قرار گرفته‌اند. اگر در میان جوانان «متعارف» و جوانان «فعال سیاسی» پذیرش «ارضای معوق»^۳ به خاطر برخورداری از آینده‌ای بهتر رهیافت ارزشی اصلی محسوب می‌شود، در میان جوانان عضو خرده‌فرهنگ، «ارضای آتی»^۴ یا «لذت طلبی لحظه‌ای»، جستجوی غیرمسئولانه لذت، هوس اجتماعی، مدگرایی و ماجراجویی رهیافت ارزشی اصلی به شمار می‌آید (شهابی، ۱۳۸۲: ۱۱).

در تاریخ ایران برای مثال لوطی‌گری برآمده از محله‌های قدیمی و پرجمعیت شهرهای بزرگ مانند قزوین، تهران و تبریز بود، برخی لوطیان را تداوم و پیامد عیاران و هدف آنان را حفظ اخلاقیات در محلات می‌دانند (لمبتون، ۱۳۵۱: ۷۹). از دیدگاه برخی از مردم، آنها پهلوان و قهرمان مردمی بودند، اما در نظر برخی دیگر، افرادی شرور تلقی می‌شد (آبراهامیان، ۱۳۸۹: ۶۳-۶۲). در این عصر، لوطیان جزء گروه‌های مؤثر و ذی نفوذ اجتماعی و دنباله‌رو و میراث‌دار عیاران بودند که در شهر زندگی می‌کردند. آنان عنصری فعال در اغتشاش‌های سیاسی و شورش‌های عصر قاجار بودند. با شروع انقلاب مشروطه، در درگیری‌ها و مبارزات مشروطه تأثیر بسیار گذاشتند؛ اما از آنجا که تحت نفوذ نخبگان جامعه بودند، با شکلگیری دو گروه مشروطه‌خواه و سلطنت‌طلب، در هر دو جبهه حضور یافتند (اسمی زاده و علم، ۱۳۹۸: ۵۴). لباس لوطی وجه شاخصه او در اجتماع بود؛ چنانچه در برخی شهرها آنها را به جزئی از لباسشان می‌شناختند. به طوری که، در تهران «کلاه نمدی‌ها» می‌گفتندشان و در تبریز به «پاشنه کشیدگان» نام می‌بردندشان. همچنین صفت «یقه چرکینان» هم برای آنان آورده شده است. در واقع، لوطیان، با مواردی که در ظواهر و آداب خود رعایت می‌کردند، بر تمایز خویش یا فرودستان و فرادستان اجتماع پای می‌فشردند (جعفرآقایی و مختاری، ۱۳۹۰:

1. counterculture

2. youth culture

3. deferred gratifications

4. immediate gratification

۸۶). یکی از خرده‌فرهنگ‌های شکل گرفته در شهر ایلام، در میان پسران به اصطلاح سیاه پوش دیده می‌شود که به صورت ملموسی در سطح شهر حضور دارند که هم به واسطه ظاهر و هم به واسطه رفتار، از هویت اجتماعی بخصوصی بهره می‌برند که آنان را کاملاً متمایز و خاص می‌گرداند. استفاده از البسه‌های نامتعارف و نامرسوم از پوشش متعارف لباس کردی، و همچنین حالت خاص سیما و چهره برای مثال خال کوبی‌ها، در کنار افعال و اعمالی که برخاسته از افکار و معانی ذهنی متفاوت و در نوع خود متمایز با هم سالان و دیگر گروه‌های سنی جامعه شهری ایلام است حکایت از خرده‌فرهنگی جدا از فرهنگ اصلی شهر دارد. علی‌القاعده، بعضی از جوانان سیاه‌پوش در سال‌های اخیر دست به انجام یک سری فعالیت‌های بزهکارانه و هنجارشکن زده که منجر به شکل‌گیری ذهنیت منفی نسبت به آنان از سوی آحاد دیگر جامعه شده است. محقق کوشیده است تا با دیدی فرهنگ مدار و به دور از پیش‌داوری‌های معمول به مطالعه تجربه زیسته سیاه‌پوشی در بین پسران جوان سیاه‌پوش ایلامی بپردازد تا امکان درکی درست از اقدامات خاصی که آنها در این راه مرتکب می‌شوند فراهم شود. بنابراین سوال اصلی تحقیق این است «پسران جوان شهر ایلام برای ترجیحات سیاه‌پوشی خود چه توجیهاتی دارند و تجربه زیسته خود را چگونه روایت می‌کنند؟»

۲. پیشینه پژوهش

۱-۲: پیشینه تجربی

در مطالعه‌ای با عنوان «مطالعه کیفی خرده‌فرهنگ جرم (تجربه زیسته لات بازی در میان زندانیان جرایم خاص استان مازندران) که به وسیله حیدری و همکاران (۱۴۰۰) صورت پذیرفته و با بهره‌گیری از پارادایم تفسیر‌گرایی و با استفاده از روش پدیدارشناسی، سعی بر شناسایی تجربه زیسته لات‌ها داشته‌اند. از نتایج قابل توجه پژوهش، علاوه بر تفاوت و تناقض در احساس و کنش و هویت و گفتمان این زندانیان در حالت‌های مختلف، می‌توان به این نکته کلی اشاره کرد که یادگیری و استمرار خشونت در میان این زندانیان به منظور کسب لذت و حظ کردن از حضور در میدان‌های ابراز وجود لاتی‌گری از طریق مختل کردن ارادی احساسات کنترل‌گر (چشم و ذهن) صورت می‌پذیرد که البته این وضعیت با مرور زمان و مشاهده اثرات پیروزی بخش در میدان‌های خشونت و لات بازی (در قالب هیاهو و سر و صدا کردن و رجز خوانی و قمه کشی) جلوه عینی خود را بازنمایی کرده است. مطالعه‌ای با عنوان «بررسی نقش هویت اجتماعی در تعیین سبک زندگی جوانان شهر همدان» توسط افشار کهن و رضایی کرمانجانی (۱۳۹۶) صورت پذیرفته است. تحقیق از نوع پیمایشی و ابزار اندازه‌گیری آن پرسشنامه بوده است. یافته‌های پژوهش موید این نکته هستند جهت و شدت رابطه هویت اجتماعی با ابعاد مختلف سبک زندگی؛ یعنی فعالیت‌ها (تفریحی، گروهی و دینی)، علاقه‌مندی‌ها (مذهبی، ورزشی و فرهنگی) و نگرش‌های مدرن متفاوت است. بنابراین، می‌توان گفت جوانان بر اساس هویت اجتماعی شان سبک زندگی متفاوتی دارند. نتایج همچنین نشان می‌دهند هویت مذهبی نقش مهم و تعیین‌کننده‌ای در میزان فعالیت‌های دینی و علاقه‌مندی‌های مذهبی جوانان دارد. در مقابل هویت گروهی نقش برجسته و تعیین‌کننده‌ای در میزان فعالیت‌های گروهی، تفریحی و علاقه‌مندی‌های ورزشی جوانان و همچنین میزان نگرش‌های مدرن در آنها دارد. در مطالعه‌ای دیگر تحت عنوان «مطالعه کیفی سنخ‌شناسی سبک‌های زندگی: مطالعه جوانان شهر مهاباد» که توسط قادر زاده و ایران دوست (۱۳۹۲) با استفاده از رویکرد تفسیر‌گرایی اجتماعی، کنش‌ها و ایده‌های شکل‌دهنده سبک زندگی را بررسی نموده‌اند. روش کار آنها کیفی در قالب نظریه‌مبنایی است و داده‌های میدانی با استفاده از تکنیک مصاحبه عمیق و معیار اشباع نظری در بین ۲۵ نفر از جوانان پسر ۱۸ تا ۲۹ سال شهر مهاباد به دست آمده‌اند. یافته‌های به دست آمده شامل شش سبک زندگی به شرح زیر است: پیشامدرن، مدرن، علمی، ورزش محور، شاد زیست و جهان محلی.

در مطالعه‌ای با عنوان «تعلق به خرده‌فرهنگ‌های جوانان در شهر تهران» شهابی و همکاران (۱۳۸۷) به این سؤال پاسخ می‌دهند که جوانان تا چه حد به خرده‌فرهنگ جوانان تعلق دارند و چه عواملی بر میزان این تعلق موثر است. این تحقیق از نظر هدف از نوع کاربردی است. از نظر روش گردآوری اطلاعات از نوع پیمایشی است. نتایج توصیفی تحقیق حکایت از تعلق جوانان به خرده‌فرهنگ جوانان دارد و نتایج تحلیلی نیز بیانگر وجود رابطه بین متغیرهایی همچون پایگاه اقتصادی-اجتماعی و نگرش

جهان‌وطنانه با درجه تعلق به خرده‌فرهنگ جوانان است. از سوی دیگر، متغیرهای مشارکت سیاسی، درجه مذهبی بودن، سن، محل سکونت و جنس فاقد رابطه معنی‌دار بودند (شهبایی و همکاران، ۱۳۸۷). در یک پژوهش با عنوان «فرهنگ‌های سبک شهرنشینی و تولید فرهنگ شهر نشینی در میلان»^۱ توسط لورا باون^۱ (۲۰۰۶) صورت پذیرفته و از روش کیفی و با استفاده از داده‌های تجربی جمع‌آوری شده در شهر میلان از طریق حساب‌ها، گروه‌های متمرکز و مصاحبه‌های عمیق، بهره‌برده است. او در این پژوهش کوشیده تا هویت پست مدرن و تغییر مد، رابطه بین لباس‌ها و هویت از نظر مصرف و تولید مد را آشکار سازد. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که پوشش (لباس) به‌عنوان فرصتی برای برقراری ارتباط با هویت غیر انحصاری تلقی می‌شود و لباس‌ها به ابزاری برای انتقال و تغییر هویت تبدیل شده‌اند.

پژوهشی با عنوان لباس و هویت توسط آلن راج و آچر^۲ (۱۹۹۲) انجام شده به سه موضوع شناسایی معنای کلمه لباس، کارکردهای لباس با تأکید بر کارکرد اجتماعی آن به مثابه ابزار ارتباطی و لباس به مثابه ابزار هویت پرداخته است. در این پژوهش، کلمه لباس در برابر کلمات مرتبط، مانند ظاهر، جامه، پوشاک زینت، لباس محلی و مد به کار رفته و تفاوت یا تشابه آن بررسی شده است. از این گذشته، لباس را به منزله وسیله‌ای برای ارتباط مطالعه کرده‌اند. کارکرد لباس به منزله ابزاری که افراد به وسیله آن می‌توانند به تولید "هویت" و "خود" بپردازند، در کانون توجه قرار گرفته است. در مجموع و با توجه به موارد ذکر شده در بالا باید یادآور شد که هم در مطالعات داخلی و هم خارجی، مطالعه الگویی خرده‌فرهنگ‌های جوانان در اولویت بوده و بیشتر بر توصیف و تشریح جنبه خاصی از هویت یا سبک زندگی یک گروه یا خرده فرهنگ بخصوص متمرکز بوده‌اند و از مطالعه جنبه‌های معنایی خرده‌فرهنگ‌های خاص جوانان و کشف و بازسازی زوایای پنهان زندگی و ابعاد اثربخش بر هویت آنان غفلت گردیده و همچنین در این تحقیقات (بخصوص تحقیقات داخلی) از توجه به شرایط اجتماعی و ذهنیت حاکم بر افراد چشم‌پوشی شده است. حال آنکه در تحقیق حاضر سعی گردیده تا به شکل همه جانبه و با درک موقعیت وجودی گروه هدف، معانی ذهنی و ابعاد هویتی و ترجیحات ویژه و خاص سوژه‌های تحقیق، شناسایی و روشن گردیده و صرفاً تحقیق حاضر به توصیف پدیده مورد مطالعه محدود نشده و همچنین عوامل مؤثر در گرایش و توسعه رفتارهای این چینی‌نیز کشف و تبیین شود. بنابراین پژوهش حاضر علاوه بر بدیع بودن از حیث موضوع مطالعه پسران جوان سیاه پوش، از نظر نوع و شکل اتخاذ رویکرد بررسی پدیده، نوآورانه و حائز اهمیت است.

۲-۲: ملاحظات نظری

خرده‌فرهنگ: پیشوند «خرده»^۳ مفاهیم متمایز و متمایز بودن از جامعه غالب یا جریان اصلی را نشان می‌دهد. از این رو یک خرده فرهنگ توسط گروه‌هایی تشکیل می‌شود که دارای ارزش‌ها و هنجارهای متفاوتی هستند که با جامعه مسلط یا جریان اصلی مغایرت دارند و نقشه‌هایی از معانی را ارائه می‌دهد که جهان را برای اعضای آن قابل درک می‌کند (بارکر، ۲۰۰۴: ۱۹۳). شفر و لام^۴ نیز خرده فرهنگ را شامل گروه‌هایی که رفتارها، آداب و رسوم و ارزش‌های آنها با جامعه بزرگ متفاوت است و باعث ایجاد یک آرگوت^۵ می‌شود و به عنوان افراد خارجی به آنها نگاه می‌شود، می‌دانند. افراد این گروه‌ها بین خرده فرهنگ و فرهنگ غالب مدام در رفت‌وآمد هستند. مثل افرادی که سن، منطقه جغرافیایی، قومیت دین، اشتغال یکسانی دارند یا معتادان مواد مخدر، کسانی که سرگرمی مشترکی دارند و همچنین کسانی که مجبور به با هم بودن هستند مثل زندانی‌ها، ایجاد خرده فرهنگ می‌کنند (شفر و لام، ۱۹۹۸: ۶). همچنین واندر زاندرن^۶، برای تعریف خرده فرهنگ، به گروه‌هایی با ارزش‌ها، هنجارها، سنت‌ها و سبک زندگی مشخص، تأکید دارد (دوود، ۲۰۰۳: ۲۶). دیک هدیج، به‌عنوان یکی از نظریه‌پردازان شهیر مکتب بیرمنگام،

1- Laura Bovone

2- Ellen Roach & Eicher

3- Sub

4- Schaefer and Lamm

5- Argot

6- Vander Zanden

خرده‌فرهنگ را هم چون اختلالی می‌داند که در جریان اصلی صدا ایجاد می‌شود. به نظر او، خرده‌فرهنگ با تولید پارازیت، بر سر راه جریان اصلی بازنمایی واقعیت توسط رسانه‌های جمعی و سایر صنایع فرهنگی مانع‌تراشی می‌کند (کرم‌الهی و عرب‌زاده، ۱۳۹۶: ۱۳۰-۱۳۱). هبیدیچ معتقد است آن چالشی که خرده‌فرهنگ‌ها علیه هژمونی بازنمایی می‌کنند مستقیماً از خود آن خرده‌فرهنگ‌ها نشأت نمی‌گیرد؛ بلکه به‌شکلی غیرمستقیم، یعنی در سبک‌وسبک‌های انتخابی اشخاص متبلور می‌گردد. در خرده‌فرهنگ‌ها، کالاها به شیوه‌هایی که تولیدکنندگان آن کالا هرگز نمی‌خواستند، با یک دیگر ترکیب می‌شوند و تغییر می‌یابند، به بیان دیگر، کالاها در پیوندهای جدید با یک دیگر مرتبط می‌گردند تا معانی مخالفی را ایجاد کنند. از این طریق خرده‌فرهنگ‌های جوانان به شکل‌های نمادین هم در مقابل فرهنگ مسلط و هم در برابر فرهنگ مادری خویش مقاومت می‌ورزند (استوری، ۱۳۸۹: ۲۸۲-۲۸۰). به زعم خرده‌فرهنگ‌ها از طریق سبک‌های مقاومت، هویت متفاوتی را ابراز می‌کنند و نسبت به نظم اجتماعی مسلط اعتراض می‌کنند. هبیچ به نظر او جوانان از طریق انواع مختلفی از سبک‌ها این مقاومت را نشان می‌دهند (علیخواه و پورجعفری، ۱۳۹۱: ۱۶۰). در واقع از نظر او، خرده‌فرهنگ شکلی از مقاومت است که مخالفت و مغایرت آن با ایدئولوژی حاکم، به طور ضمنی در مصرف نشانه و سبک زندگی بازنمایی می‌شود (هاشمیان فر و چینی، ۱۳۹۵: ۴۰-۴۱). به عقیده گیدنز منظور از خرده‌فرهنگ‌ها فقط گروه‌های قومی و زبانی در یک جامعه بزرگ‌تر نیست، بلکه به هر بخشی از جمعیت که به واسطه الگوهای فرهنگی‌شان از بقیه جامعه قابل تشخیص هستند، خرده‌فرهنگ گفته می‌شود. خرده‌فرهنگ‌ها طیف بسیار وسیعی دارند و ممکن است شامل دوستداران طبیعت، گات‌ها^۱، رخنه‌گران رایانه‌ای، هیپی‌ها، راست‌افرن‌ها^۲، طرفداران هیپ‌هاپ^۳ یا یک باشگاه فوتبال باشند (گیدنز، ۱۳۹۳: ۴۳). او عقیده دارد که خرده‌فرهنگ‌ها و پادفرهنگ‌ها - گروه‌هایی از که ارزش‌ها و هنجارها رایج در جامعه سرپیچی می‌کنند- می‌توانند دیدگاه‌هایی را تقویت کنند که نشانگر بدیل‌ها و جایگزین‌هایی برای فرهنگ مسلط باشند.

خرده‌فرهنگ جوانی: خرده‌فرهنگ جوانی بر سبک یا شیوه متمایزی از رفتارها و علائق جوانان مبتنی است. در این خرده‌فرهنگ مؤلفه‌هایی چون شکل ظاهر^۴ و مدل لباسی^۵ که به تن می‌کنند، مدل مو^۶، جواهرات و وسایل زینتی روی بدن^۷ و ژست‌های خاصی که دارند، نحوه راه رفتن و واژگان خاصی که به کار می‌برند، علاقه به موسیقی‌های خاص و... مورد توجه و کشاکش قرار می‌گیرند (باطنی، ۱۳۸۰: ۵۶). هبیچ معتقد است که خرده فرهنگ جوانان پتانسیلی مترقی دارد که در شیوه زیر پا گذاشتن قواعد زیباشناسانه جامعه نهفته است؛ علاوه بر این جوانان با زیر پا گذاشتن این قواعد، آنها را آشکار نیز می‌کنند. هبیدیچ معتقد است که خرده فرهنگ، هژمونی را به چالش می‌کشد، آن هم نه از طریق ابزارهای مستقیم، بلکه تلویحاً و از طریق سبک (شهابی و جعفری، ۱۳۹۳: ۹۱). او اظهار می‌دارد که یک «جنگ چریکی نشانه‌شناختی» بین خرده فرهنگ‌های جوانان وجود دارد که در قالب مصرف لباس، مد، موسیقی و نظایر آن، به چالشی برای نظم نمادین جامعه تبدیل شده است؛ چالشی که به وسیله آن کار یکنواخت ایدئولوژی غالب دچار اختلال شده و قواعد جامعه شکسته شده اند (هاشمیان فر و چینی، ۱۳۹۵: ۴۰-۴۱).

هویت اجتماعی: بر اساس نظر جنکینز «هویت مفهومی است که اولاً دنیای درونی یا شخصی را با فضای جمعی اشکال فرهنگی و روابط اجتماعی ترکیب می‌کند. دومین استنباط اینکه وجود دیگری در فرایند هویت‌یابی در شباهت و تفاوت در میان حداقل دو شیء یا دو فرد معنا می‌یابد. رابطه میان خود و دیگری رابطه‌ای دوطرفه است. به‌گونه‌ای که در غیاب یکی، دیگری معنا نخواهد داشت. نتیجه تمایز میان خود و دیگری ایجاد مرزبندی‌های هویتی در جهان اجتماعی است. این مرزها در تعامل میان اعضای گروه‌های دارای هویت متفاوت می‌شوند. «هویت بیشتر به فرایندهای مرزبندی می‌پردازد تا به خود مرزها» (جنکینز، ۱۳۹۴: ۱۶۷). از نظر تافلر، هویت افراد از عضویت آنان در گروه‌های خاص توجیه می‌شود و آنان به دنبال این احساس هویت، به صورت

1. Gotha

2. Rastafrians

3. hip hop

4. Appearance

5. Fashion

6. Hairstyle

7. piercing

خود به خودی، گروه خود را برتر از سایر گروه‌ها می‌شمارند. تاجفل^۱ هویت را به‌عنوان چیزی که در درون یک گروه یا مقوله جاسازی شده است، می‌بیند. هویت در این نظریه بر اساس احساس تعلق تعریف می‌شود. یعنی فرد آنهایی را که به آن تعلق دارد، به‌عنوان درون گروه و آنهایی را که به آنها متعلق نیستند، تحت عنوان برون گروه می‌شناسد. تعصبی که در این راه به خرج داده می‌شود، باعث جستجوی هویت اجتماعی مثبت و حفظ این هویت می‌شود (هاشمیان فر و چینی، ۱۳۹۵: ۲۹)؛ تاجفل نیز هویت جمعی را با عضویت گروهی پیوند می‌زند و آن را متشکل از سه عنصر می‌داند: عنصر احساس (احساسات نسبت به گروه و نسبت به افراد دیگری که رابطه‌ای خاص با آن گروه دارند)، عنصر شناختی (آگاهی از اینکه فرد به یک گروه تعلق دارد) و عنصر ارزشی (فرضیاتی درباره پيامدهای ارزشی مثبت یا منفی عضویت گروهی). بر این اساس، هویت اجتماعی از دیدگاه تاجفل عبارت است از: آن بخش از برداشت یک فرد از خود که آگاهی او نسبت به عضویت در گروه (گروه‌های) اجتماعی همراه با اهمیت ارزشی و احساسی منظم به آن عضویت سرچشمه می‌گیرند (همان، ۳۰).

بریکولاژ: هویت در عصر جهانی‌شدن به صورت چندرگه‌ای، به بیانی «بریکولاژی» و به عبارتی ترکیبی از عناصر هویت (ایرانی، اسلامی، سنتی و تجدیدی) می‌شود. از آنجا که توسل به خرده‌فرهنگ آسان‌ترین استراتژی برای کسب هویت و ابراز آن از جانب جوانان می‌باشد، انسجام خرده‌فرهنگ‌های جوانان نیز از طریق بریکولاژ صورت می‌پذیرد. این تفکر (هویت ترکیبی) و بنا به تعبیر دلوز، ریزومی (زمین ساقه)، نمایانگر وضعیت نمادین «پسامدرنیسم» است. چنانکه این وضعیت، هویتی چند شبکه‌ای برای انسان مدرن به ارمغان می‌آورد، هویت که خود را به تکرار می‌شکند و دوباره بین آن پیوند برقرار می‌کند. در واقع ریزوم‌ها مابین تفکرات خطی قرار گرفته و آنها را به هم مرتبط می‌کند. در واقع تئوری ریزوم می‌سازد. بر این اساس اندیشه و تصورات جوانان نیز مثل ریزوم (زمین ساقه) آبشخورهای متفاوت و گوناگون دارد و با چندگانگی و تفاوت (نه تضاد) همراه است (هاشمیان فر و همکاران، ۱۳۹۰: ۹۸). در این خصوص می‌توان از دو گونه پیوند و ترکیب سخن گفت. در مواردی منظور از هویت ترکیبی، هویت‌هایی است که منابع و عناصر تشکیل دهنده آنها به فرهنگ‌های متفاوتی تعلق دارد. مثلاً افراد و گروه‌هایی که دستکم با دو فرهنگ زندگی می‌کنند، دارای چنین هویت‌هایی هستند. در مواردی هم هویت‌های ترکیبی محصول ترکیب ظریف و پیچیده امر عام و امر خاص هستند. این گونه هویت‌ها در شرایطی ساخته می‌شوند که فرد در عین توسل به منابع محلی هویت، به اصول و ارزش‌های عام نیز پایبند باشد (گل محمدی، ۱۳۹۶: ۲۵۳).

سبک زندگی: به زعم ابادری و چاوشیان (۱۳۸۱: ۶) در ادبیات جامعه‌شناسی دو نوع برداشت و مفهوم‌سازی از مفهوم «سبک زندگی» به عمل آمده است: در برداشت نخست، سبک زندگی معرف ثروت و موقعیت اجتماعی افراد و غالباً به عنوان شاخصی برای تعیین طبقه اجتماعی به کار رفته است (چاپین ۱۹۵۵؛ چاپمن، ۱۹۳۵). در برداشت دوم، سبک زندگی نه راهی برای تعیین طبقه اجتماعی بلکه شکل اجتماعی نوینی دانسته می‌شود که تنها در متن تغییرات فرهنگی مدرنیته و رشد فرهنگ مصرف‌گرایی معنا می‌یابد. در این معنا سبک زندگی راهی است برای تعریف ارزش‌ها و نگرش‌ها و رفتارهای (هویت) افراد که اهمیت آن برای تحلیل‌های اجتماعی روز به روز افزایش می‌یابد. ادعای بورديو این است که همه رسوم و نمادهای فرهنگی و سبک لباس و... در بر گیرنده منافع هستند و کارکرد آنها افزایش تمایزات اجتماعی است. بورديو همچنین از نظامی از نشانه‌های اجتماعی صحبت می‌کند که با نظام موقعیت‌های اجتماعی شباهت و همگونی دارد. اعمال و رفتاری که در چارچوب سبک زندگی قرار می‌گیرند؛ اعمالی از قبیل دخل و تصرف‌های عمدی در سیمای ظاهری (مانند مدل مو، آرایش صورت، ریش، سبیل و...) به منزله نشانه‌هایی عمل می‌کنند که معنا و ارزش خود را از جایگاهی اخذ می‌نمایند که در این نظام نشانه‌های اجتماعی اشغال می‌کنند (بورديو، ۱۳۹۰: ۲۶۶). به اعتقاد بورديو اوضاع و شرایط هر طبقه... با همه چیزهایی تعریف می‌شود که آن را از چیزی که نیست و خصوصاً از همه چیزهایی که با آنها در تضاد است جدا و متمایز می‌کنند؛ به همین دلیل است که هویت اجتماعی بر اساس تفاوت تعریف و ابراز می‌شود (همان، ۲۳۹).

^۱. Tajfel

۳. روش پژوهش

این پژوهش در قالب روش پدیدارشناسی صورت پذیرفته است. زیرا، پدیدارشناسی اساساً مطالعه تجربه زیسته یا جهان زندگی است. پدیدارشناسی به جهان، آنچنان که به وسیله یک فرد زیسته می‌شود، نه جهان با واقعیتی که چیزی جدای از انسان باشد، توجه دارد. لذا این پرسش را مطرح می‌سازد که "تجربه زیسته چه نوع تجربه‌ای است؟" (سیکارودی و همکاران، ۱۳۹۱: ۵۷). جامعه هدف شامل تمام پسران سیاه‌پوش شهر ایلام و بر مبنای رسیدن به نقطه اشباع و تکرار در یافته‌ها، به ۲۴ نفر رسید. همچنین در این مطالعه نمونه‌گیری از نوع نمونه‌یابی زنجیره‌ای^۱ است. در این نوع نمونه‌گیری نخست چند نفر را که دارای خصوصیات مورد نظرند پیدا کرده و بعد از مصاحبه با آنها، تقاضا می‌کنید اگر افراد دیگری را می‌شناسند که دارای همان مشخصات اند معرفی کنند. بدین طریق هر پاسخگو خود منبعی برای اسامی پاسخگویان دیگر شده و رفته‌رفته بر تعداد پاسخگویان افزوده می‌شود (بیکر، ۱۳۸۵: ۱۷۲). ابزار گردآوری داده‌ها، مصاحبه نیمه‌ساختمند می‌باشد. از تحلیل تماتیک و همچنین چهارچوب براون و کلارک (۲۰۰۶) به‌عنوان استراتژی تحلیل داده‌ها استفاده شده است. در جدول زیر به بیان مشخصات زمینه‌ای نمونه‌های تحقیق پرداخته شده است:

جدول شماره ۱. مشخصات زمینه‌ای نمونه‌های تحقیق

ردیف	نام. م	سن	وضعیت تأهل	میزان تحصیلات	وضعیت شغلی
۱	احسان	۳۴	متأهل	دیپلم	شاغل
۲	نادر	۲۸	مجرد	دیپلم	شاغل
۳	رضا	۲۰	مجرد	زیر دیپلم	بی‌کار
۴	ولی	۳۸	مجرد	زیر دیپلم	شاغل
۵	سامان	۲۵	مجرد	زیر دیپلم	شاغل
۶	صادق	۲۶	مجرد	دیپلم	شاغل
۷	فرهاد	۲۴	مجرد	دیپلم	بی‌کار
۸	محمد	۲۱	مجرد	فوق دیپلم	بی‌کار
۹	قاسم	۲۹	مجرد	زیر دیپلم	شاغل
۱۰	محسن	۳۱	متأهل	زیر دیپلم	شاغل
۱۱	میثم	۲۰	مجرد	دیپلم	بی‌کار
۱۲	مسعود	۲۳	مجرد	دیپلم	بی‌کار
۱۳	سعید	۲۵	مجرد	زیر دیپلم	بی‌کار
۱۴	مجید	۲۸	مجرد	فوق دیپلم	شاغل
۱۵	محمد رضا	۲۸	متأهل	زیر دیپلم	شاغل
۱۶	علی	۲۲	مجرد	دیپلم	بی‌کار
۱۷	مسلم	۲۴	مجرد	دیپلم	شاغل
۱۸	اشکان	۳۳	متأهل	زیر دیپلم	شاغل
۱۹	امین	۲۹	مجرد	زیر دیپلم	شاغل
۲۰	ایرج	۲۶	مجرد	زیر دیپلم	شاغل
۲۱	حسن	۲۱	مجرد	دیپلم	بی‌کار
۲۲	علیرضا	۲۷	مجرد	دیپلم	شاغل
۲۳	حمید	۳۰	مجرد	زیر دیپلم	شاغل
۲۴	احمد	۲۷	مجرد	زیر دیپلم	شاغل

^۱ .chaine sampling

قابلیت تصدیق به واسطه حضور محقق در میدان تحقیق، انجام و استخراج دقیق مصاحبه‌ها و بهره‌گیری از نظر کارشناسان محقق گشته و قابلیت انتقال از طریق نگارش یادداشت‌ها، مقایسه و مطابقت یافته‌ها با ادبیات تحقیق و آرای صاحب‌نظران به اثبات رسیده است. در انتها باید اشاره کرد که قلمرو مکانی پژوهش، شهر ایلام و محدوده زمانی پژوهش، شش‌ماهه اول سال ۱۴۰۰ است. در مجموع ۲۸۸ مورد مفهوم از دل عبارات معنایی استخراج شد. پس از آن، برای هر یک از مفاهیم دسته‌بندی شده، یک تم جزئی تعریف گردید که از جنبه انتزاعی بیشتری نسبت به مفاهیم برخوردارند که مجموعاً تعداد آنها به ۷۲ مورد رسید. در مرحله بعد، یک تم فراگیر تعریف شد که حاصل آنها ۲۴ تم فراگیر است. در ادامه، سعی شده است در خصوص هر کدام از تم‌های فراگیر توضیحاتی ارائه شود. در زیر برخی از تم‌های فراگیر که با موضوع تحقیق ارتباط دارد طرح می‌شود.

۴. تحلیل یافته‌ها

بعد از شناسایی اطلاع‌رسان‌ها، با هر کدام از آنها مصاحبه‌ای ترتیب داده شد و پس از آن، فرایند پیاده‌سازی مصاحبه‌ها انجام پذیرفت. بر مبنای متن هر مصاحبه، عبارات معنایی استخراج و سپس، برای هر عبارت، مفهوم یا مفاهیمی انتخاب گردید که بیشترین قرابت را با آن داشته باشد که در مجموع ۲۸۸ مورد مفهوم از دل عبارات معنایی بیرون کشیده شد. در ادامه مهمترین مقولات فراگیر تشریح می‌شوند.

۱ - ۴: تحقیر خرده‌فرهنگ‌های مرسوم

تحقیر خرده‌فرهنگ‌های مرسوم

تم فراگیر	تم‌های جزئی	مفاهیم
تحقیر خرده‌فرهنگ‌های مرسوم	تحقیر عقلم سلیم	خنده‌دار بودن ارزش‌های مرسوم جامعه
		رد ارزش‌های کلی جامعه
		انتقاد به قضاوت‌های مردم توسط پسران سیاه‌پوش
		رد قواعد کلی جامعه
		عدم پذیرش ارزش‌های مرسوم در جامعه
		برخورد ریاکارانه مردم نسبت به ارزش‌های جامعه
		بی‌اعتقادی نسبت به ارزش‌های جامعه
		عدم اعتقاد به احترام گذاشتن نسبت به بزرگ‌ترها
		از مد افتادگی ارزش‌های موجود در جامعه
		بی‌ارزش قلمداد کردن قانون و ارزش‌های اجتماعی
		انعطاف‌ناپذیری ارزش‌های مرسوم در جامعه
		وجود ابعاد محدودیت را در ارزش‌های موجود در جامعه
		اعتقاد به مزخرف بودن رفتارها و ارزش‌های مرسوم
		محدودیت آفرین بودن ارزش‌های مرسوم
		تکراری و خشک بودن ارزش‌های مرسوم
		دل زدگی نسبت به ارزش‌ها و رفتارهای مرسوم در جامعه
		کسالت‌آور و فاقد جذابیت بودن ارزش‌های مرسوم
	رعایت حداقل قواعد جامعه	پایبندی حداقلی به ارزش‌های اجتماعی
	عدم فهم بخشی از رفتارهای موجود در جامعه	انتقاد از ارزش‌های مرسوم
	عدم هیجان در ارزش‌های موجود	

در میان سیاه‌پوشان حقیر شمردن رفتارها و ارزش‌های مرسوم به عینه قابل رؤیت است به‌گونه‌ای که از قانون‌گریزی و قانون‌ستیزی به مثابه امری قابل ستایش، سخن می‌گویند و در رفتارهای اجتماعی خود آن را به اثبات می‌رسانند. این افراد، خود را در مواجهه با چالشی نانوشته قرار داده‌اند و نفی و نقض قوانین رسمی و ارزش‌های جاری در جامعه را وظیفه خود قلمداد می‌نمایند. بر اساس تجربه زیسته‌ای که در میان آنها کسب شده است و همچنین به استناد یافته‌های حاصل از میدان تحقیق، میزان اعتقاد و پایبندی آنها نسبت به رفتارها و ارزش‌های اجتماعی مرسوم در حد ناچیزی بوده و هم در سخن و هم در عمل مبادرت به زیر پا نهادن آنها می‌کنند. در واقع، پسران سیاه‌پوش سعی دارند تا زندگی را نه بر اساس ساختار و قالب از پیش موجود بلکه بر مبنای اصولی که خود خالق آنند، طی نمایند. و طرحی نو از حیات را بر اندازند. سیمای ظاهر متفاوت، مناسک و آداب خاص سیاه‌پوشی، استفاده از ادبیات غیرمعمول، زیر پا نهادن مکرر قوانین و کلیشه‌های مرسوم در جامعه و... مواردی هستند که از تجربه بودن و زیستن با آنها به دست آمده که در جهت اثبات ادعای فوق می‌توان به آنها رجوع کرد. اطلاع رسان نادر ۲۸ ساله در خصوص این مسئله چنین توضیح می‌دهد:

«این شکل رفتارها و ارزش‌های جامعه رو قبول ندارم مثلاً چرا باید بری مسجد؟ اگه قبولشان داشتیم مثل اونها رفتار می‌کردم.»

یا اطلاع رسان محمد ۲۱ ستاله به یکی از ویژگی‌های اغلب سیاه‌پوشان اشاره دارد:

«کلاً از بچگی با این رفتارهایی که بقیه انجام می‌دادن مخالف بودم اینکه مثلاً هر کی بزرگتر باشه هرچی بهت گفت باید احترامش رو نگه داری و بهش توهین نکنی رو خیلی قبول ندارم.»

اطلاع رسان دیگر مجید ۲۸ ساله از دلیل عدم پایبندی پسران پر هیجان در مواجهه با ارزش‌های مرسوم می‌گوید:

«این ارزش‌ها و رفتارهای مرسوم در جامعه خیلی خشک و بی‌انعطاف هستند همین هم باعث گریزونی بچه‌های پر هیجان ازشون میشه.»

همچنین، اطلاع رسان فرهاد ۲۴ ساله نسبت به یکی از موارد ممنوعه در عرف اجتماعی و قوانین رسمی انتقاد دارد و آن را دلیل بروز فسادهای ناموسی می‌داند:

«زیاد با این رفتارها کار ندارم ولی بعضیاشون رو نمی‌فهمم مثلاً چرا نباید مردم آزادانه مشروب و آبجو بخورند؟ اگه این قضیه رو آزاد بکنند خیلی از فسادهای ناموسی از بین میره.»

بنابراین، سیاه‌پوشان عقل و عمل خود را برتر از هر چیز دیگری می‌دانند همین هم باعث شده که در برابر ارزش‌های جاری در جامعه احتیاط را کنار گذارند و با بی‌پروایی نسبت به آنها انتقاد و معترض باشند و این به نوبه خود، تفاوت آنها از بقیه جامعه را نشان می‌دهد، همین مسئله هم خرده‌فرهنگ بودن سیاه‌پوشان را به‌عنوان شکل جدیدی از سبک رفتاری و اعتقادی به اثبات می‌رساند.

۲-۴: انتقاد از همسالان غیر خودی

انتقاد از همسالان غیر خودی

تم فراگیر	تم‌های جزئی	مفاهیم
انتقاد از همسالان غیر خودی	انتقاد از همسالان آرایش کرده	انتقاد از همسالان آرایش کرده
		منتقد بودن نسبت به پوشش‌های مغایر با مردانگی پسران هم سال
		عدم وجود مردی و مردانگی در پسران مغایر غیر خودی
		سیاه‌پوشی عاملی برای احساس مردانگی و بزرگی

بر اساس یافته‌های حاصل از میدان تحقیق، مرزبندی میان خود و غیر خود هم‌جنس و هم‌سال به شکلی روایت می‌شود که کلیشه‌های جنسیتی در اولویت ذهنی و فکری پسران سیاه‌پوش قرار دارد به این معنا که برای تثبیت و توجیه جایگاه اجتماعی خود، اقدام به نفی عمل و اندیشه دیگری می‌نمایند و سلیقه و ذائقه طرف مقابل را هم ردیف با ارزش‌های زنانگی قلمداد می‌کنند. خودی بر طبق نظر فرد سیاه‌پوش کسی است که مانند خودش باشد یعنی همچون خودش لباس به تن کند، حرف بزند، فکر کند و چون خودش رفتار نماید. مسعود ۲۳ ساله در واقع یک پسر سیاه‌پوش نسبت به غریبه‌ها بدبین و بدگمان است و با ظن و انگ مخبر بودن به آنها می‌نگرد. برای نمونه، اطلاع رسان در این رابطه می‌گوید:

«راستش این هست که خوشم از شون نمیاد چون بیشترشان بی‌عرضه و مخبر هستند و خیل‌باشون هم زن صفت هستند چون شلوار کوتاه می‌پوشند و ابرو می‌گیرند پس اصلاً مرد نیستند.»

یکی از دلایل گرایش به این سبک از پوشش که توسط خود آنها عنوان شده، عدم وجود پوشش مناسب و باب طبع در جامعه است. همین امر باعث شده تا آنها نسبت به پوشش‌های دیگر و افرادی که آنها را می‌پوشند منتقد باشند. برای نمونه، اطلاع رسان نادر ۲۸ ساله نسبت به پوشش همسالان مغایر از خود منتقد است و اعتراض خود را با نفی جنسیت آنها نشان می‌دهد:

«نسل دهه هفتاد و هشتاد خیلی بچه هستند و لباسشون هم مثل مرد نیست و کلاً مردانگی ندارند.»

می‌توان گفت، نگاه فرد سیاه‌پوش به همسالان مغایر از خودش از بالا و از روی قدرت است زیرا از هر لحاظ خود را برتر از آنها می‌داند پس به خود این اجازه را می‌دهد تا به هر شکل ممکن، آنها را تحقیر و نسبت به اعمالشان منتقد باشد.

۳-۴: ارزش‌های خاص گرایانه

ارزش‌های خاص گرایانه در میان سیاه‌پوشان

تم فراگیر	تم‌های جزئی	مفاهیم
ارزش‌های خاص گرایانه	پایبندی به ناموس	تعصب به خانواده و خویشاوندی
		آبرو و ناموس به‌عنوان خطوط قرمز
		تعصب روی ناموس و اطرافیان
		ناموس و گیر دادن زیاد عاملی برای عصبی شدن
	پایبندی به خانواده	حساسیت زیاد نسبت به پدر و مادر
		تعصب نسبت به مادر و خواهر
		تعصب نسبت به دوستان
	خاص گرایایی	تعصب نسبت به دوستان و محله
		تعصب داشتن نسبت به دوستان و طایفه
		زور بازو ابزار اصلی در درگیری
	افتخار به تفوق بدنی	گردن‌کلفتی و قلدری معنی نهفته در رنگ سیاه
		زور گفتن به دیگران منتج از سیاه‌پوشی
		علاقه به سیاه‌پوشی برای زور گفتن بر دیگران
		بازوی بزرگ نشانه‌ای برای افزایش قدرت درون‌گروهی
		شخصیت بدون اعصاب و متکی به زور بازو

تعریف و تلقی متفاوت از ارزش‌ها و باورهای مرسوم در جامعه از ویژگی‌های بارز جماعت سیاه‌پوش است. امری که در همه شئون زندگی آنان تبلور می‌یابد. فهم دنیای ذهنی پسران سیاه‌پوش زمانی میسر می‌شود که از ارزش‌های ویژه آنان آگاهی یافت و از حساسیت‌ها و جوش‌و‌خروش‌های منتج از رفتارهای این جماعت مطلع شد. جنس و زاویه نگاه سیاه‌پوشان به مقوله‌هایی چون خانواده، ناموس، محله و حتی بدن خود با عموم مردم فاصله فرسنگی دارد که حتی در مواردی می‌توان این شکل از ارزش‌ها

را در تناقض با زمان حال و مدرنیته دانست و با قدری مماشات به خط فکری عصر گذشته و دنیای پیشامدرن تلاقی می‌یابد. این جماعت تعریف و معنایی خاص برای معقوله‌های مذکور در ذهن دارند که قابل مقایسه با دیگر افراد جامعه نیست به شکلی که در مواردی جان و زندگی خود را فدای هر کدام از آنها می‌کنند و اصولاً تهدید یا اهانت به موارد اشاره شده در بالا خطایی جبران‌ناپذیر برای فرد خاطی به شمار می‌آید که باید تاوان آن را به سختی پس دهد تا آتش درون فرد سیاه‌پوش فروکش کند. به عنوان مثال، اطلاع رسان ولی ۳۸ ساله از برخورد شدید خود نسبت به کسی که باعث ایجاد مزاحمت برای خانواده‌اش شود، صحبت می‌کند:

«خط قرمزم آبرو و ناموسم هستند که اگر کسی چپ بهشون نگاه کنه فاتحش خوندم.»

یا اطلاع‌رسان احسان ۳۴ ساله این مورد را یکی از ویژگی‌های عمومی این جماعت می‌داند و از فداکاری تا پای مرگ خود و هم‌مسئولانش نسبت به خانواده و دوستانش بحث می‌کند:

«روی خانواده و دوستانمان تعصب داریم به حدی که براشون حاضریم که جونمون رو فدا کنیم.»

افتخار به زور بازو و زورگویی و برتری‌طلبی نسبت به دیگر افراد در بین سیاه‌پوشان امری معمول است که به‌عنوان مثال، اطلاع‌رسان ایرج ۲۶ ساله سیاه‌پوشی را عاملی برای تفوق‌جویی بر بقیه می‌داند

«سیاه‌پوشی یعنی قلدری و گردن‌کلفتی و سیاه معنی قلدری می‌ده و برای نشان دادن گردن‌کلفتی از همه بهتره.» در واقع پسر سیاه‌پوش مردی و مردانگی را در صیانت از خانواده، ناموس و محله می‌بیند و مرز حیات جسمانی خود را به‌گونه‌ای با آنها گره زده است که کسی جرات هتک حرمت آنها را نداشته باشد و بر این نکته سیاه‌پوشان تاکید دارند که معیار برتری افراد در جامعه قدرت بازو و تفوق بدنی افراد است، نه عقل، منطق و دانش

۴-۴: ارزش‌های لوطی‌گرایانه

ارزش‌های لوطی‌گری در میان سیاه‌پوشان

تم فراگیر	تم‌های جزئی	مفاهیم	
ارزش‌های لوطی‌گری	شخصیت وفادار	توبه راه کنار گذاشتن سیاه‌پوشی	
	شخصیت رفاقت‌ستا		پایداری در رفاقت نتیجه رعایت مناسک سیاه‌پوشی
			اهمیت رفاقت به مثابه ارزشی برای سیاه‌پوشان
			شخصیت وفادار نسبت به رفاقت
			خون ریختن برای جبران مردانگی خرج شده رفیق
	خالکوبی ابهت‌زا		خال‌کوبی برای نمایش قدرت و علاقه شخصی
			خالکوبی نماد ابهت
	خالکوبی انسجام‌بخش		محتوای خالکوبی امتیازی برای تشویق شدن درون‌گروهی
			مادر و رفیق سوژه‌های برای خالکوبی
			خالکوبی خفن‌تر به مثابه بزرگی بیشتر
			نشان دادن خالکوبی برای انتقال بهتر پیام
			خالکوبی نمادی برای ایجاد ابهت
			خالکوبی روی بدن و بازو به خاطر عشق لاتی
	جلوه‌لات محور		استفاده از انگشتر و زنجیر به مثابه احساس لاتی بیشتر
			ریش بلند و مدل موی بوکسری نشانه شرارت
			نامرتبی ظاهر نشانه شرارت در بین سیاه‌پوشان
			ریش بلند شلخته به مثابه ابهت بیشتر

تم فراگیر	تم‌های جزئی	مفاهیم
		ظاهر نامرتب و کثیف به‌عنوان ارزش برای سیاه‌پوشان نسل جدید
		کاپشن آمریکایی ابزاری برای نشان دادن لاتی
		تسبیح دونه درشت ابزاری برای نشان دادن لاتی
		عرض شلوار بیشتر به مثابه لاتی بیشتر
		شوال (شلوار) گشاد نماد ابهت
		دمپایی زندان باف ابزاری برای لاتی‌گری (۲)
		اتخاذ رفتار لاتانه
		رنگ سیاه‌رنگ جا افتاده برای لات شدن
		سیاه‌پوشی به مثابه لات شدن
		سماجت و تکرار در رفتار عاملی برای تثبیت فرد سیاه‌پوش
		مداومت در رفتار سیاه‌پوشی به مثابه عامل لات شدن
		رعایت مناسک لاتی راهی برای لات شدن
	ادبیات نامتعارف	استفاده از الفاظ اغراق‌آمیز برای تعریف از هم
		مسخره کردن و تیکه پرانی رفتاری مرسوم در بین سیاه‌پوشان (۲)
		بدهنی و فحاشی رفتاری مرسوم در بین پسران سیاه‌پوش برای طنزپردازی
		استفاده از لحن حق به جانب در ادبیات گفتاری سیاه‌پوشی
		بدهنی عادت کلامی مرسوم در بین سیاه‌پوشان
		استفاده از کلمات با بار معنایی منفی برای تعریف از یک دیگر
		نام‌گذاری و لقب نهادن بخشی از ادبیات گفتاری سیاه‌پوشان

ارزش‌های خاص لوطی‌گرایانه که منجر به تشکیل و ایجاد خرده‌فرهنگ و سبک ویژه‌ای برای سیاه‌پوشان شده، به عینه در سیمای ظاهری، استفاده از بدن به‌عنوان رسانه (در قالب خالکوبی، ریش و مدل مو)، لحن و بیان و ابزار احساسات قابل شناسایی است به شکلی که فرایند معناسازی و معنا بخشی بر حول آنها جریان دارد. پسران سیاه‌پوش دنیایی متفاوت از دیگران را به واسطه ایجاد ارزش‌ها و هنجارهای خاص جویند هستند زیرا که آنها می‌خواهند خلاف جریان آب حرکت کنند و با تغییر در المان‌ها و رسم‌های مرسوم در فرهنگ بومی، تعریف تازه‌ای را برای آنها متصور می‌شوند. مثلاً شوال کردی (جافی) که از قدیم‌الایام جزء اصلی البسه منطقه ایلام به شمار می‌رفته است توسط پسران سیاه‌پوش از لحاظ فرم دچار تغییر شده تا معنا و مفهومی که دلخواه و باب میل آنان است در ذهن مخاطب ایجاد کند. همین موضوع در خصوص مواردی چون انگشتر و زنجیر، ریش و مدل مو، نحوه راه رفتن و صحبت کردن و حتی آداب معاشرت نیز صدق می‌کند که همگی به شیوه‌ای که مدنظر و باب طبع سیاه‌پوشان است مورد استفاده قرار می‌گیرند. پس، سیاه‌پوشی در واقع شکل متفاوتی از زندگی را برای افراد دخیل در آن فراهم کرده که بنا و اساس آن در معنا سازی و معنا بخشی می‌باشد. گذر زمان شخصیت یک سیاه‌پوش را جلا می‌دهد و شخصیتی مطابق با روحیات مورد پذیرش سیاه‌پوشان در وجودش به وجود می‌آورد، شخصیتی که به مرور برای فرد سیاه‌پوش معنا یافته و به شکل یک فرهنگ رفتاری برای او عمل می‌کند. شخصیت لوطی مسلک چیزی شبیه یک مرام‌نامه است که در فرایند رفاقت‌ها و نشست و برخاست‌ها، در وجود پسر سیاه‌پوش نهادینه می‌شود. حال تحقق این امر حاصل تجربه است تجربه‌ای که فرآورده و محصول زمان است. لوطی مسلک بودن قاعده دارد که تخطی از آن، یعنی بریدن از همه مزایای سیاه‌پوشی و به جان خریدن انگ‌های وحشتناکی که تا پای حیثیت فرد کشیده می‌شود (انگ‌هایی چون خائن، نارقیق، مرد نبودن و لباس مرد به تن نداشتن). در قالب شخصیت لوطی مسلک اولین اشتباه آخرین اشتباه است ولی در چارچوب این قاعده، هر کس بتواند ارزش‌های لوطی مسلکانه را ادا نماید می‌تواند خود را در دل دیگر هم قطاران جای دهد و به‌عنوان یک انسان با مرام و معرفت خود را معرفی کند امری که سبب می‌گردد تا از نقایص و کمبودهای فرد در عالم سیاه‌پوشی، به چشم نیاید. البته شخصیت لوطی مسلک از لایه‌هایی متعددی تشکیل شده است لایه‌هایی چون مرام و معرفت، مردی و راستی، عرضه و جُربزه، رفیق پرستی و ناموس پرستی، تُخسی‌گری و

پررویی و... که همگی از تعریف خاصی متناسب با نظرگاه و اندیشه سیاه‌پوشان برخوردارند. برای مثال، اطلاع رسان محمد ۲۱ ساله نظر خود را در خصوص مرام و معرفت این گونه باز می‌دارد:

«مرام و مردانگی بین ماها حکم خون در بدن دارد اگه رفیقت واست مرام خرج کنه تا پای جون مدیونش میشیم و براش خون می‌ریزیم.»

یا اطلاع رسان دیگر سامان ۲۵ ساله پُر رو گری و تُخسی را لازمه کسب جایگاه بالاتر در میان سیاه‌پوشان می‌داند. «من و بقیه دوستانم به ارزشی بینمون هست و اون اینه که هرچه قدر تُخس و پُر رو باشی خیلی جایگاه بهتری داری یعنی اگه زیر بار حرف زور نری و هیچ وقت سرت پیشه بقیه پایین نباشه اون وقت خیلی تحویلت می‌گیرند.» پس، داشتن شخصیت لوطی مسلکانه از ضروریات و بدیهیات دنیای سیاه‌پوشی است که تا حدود زیادی بقا و دوام فرد در این بین وابسته و منوط به آن است. در غیر این صورت، هیچ تضمینی برای طرد نشدن فرد فاقد شخصیت لوطی مسلک از سوی سیاه‌پوشان وجود ندارد.

برای نمونه، اطلاع رسان مجید ۲۸ ساله لزوم پایداری رفاقت درون‌گروهی را در گرو رعایت المان‌ها و ارزش‌های سیاه‌پوشی می‌دانند

«رفاقت واسه بچه‌های سیاه‌پوش خیلی مهمه و یکی از قسم‌هایی که بین ما مرسومه قسم به اون رفاقت و نان و نمکی که با هم خوردیم، هستش که دیگه بالاتر ازش وجود نداره.»

از سوی دیگر، استفاده از خالکوبی برای نمایش خود امری رایج در بین پسران مورد مطالعه محسوب می‌شود و با ایجاد تاتو بر جسم خود سعی در انتقال معنا در ذهن دیگران دارند به‌عنوان مثال اطلاع رسان مسعود ۲۳ ساله خالکوبی را نماد ابهت می‌داند:

«خالکوبی یک نماد اصلی هستش این خال بایستی دیده بشه تا پیامش واسه همه معلوم بشه که معمولاً برای ابهت هستش.»

یا اطلاع رسان حسن ۲۱ ساله از کاربرد متفاوت ملزومات جانبی و تزئینی در زندگی سیاه‌پوشان پرده بر می‌دارد: و آنها را نشانه لاتی می‌داند:

«تعداد انگشت بزرگ نشانه لاتی بیشتره و زنجیر انداختن و یقه باز کردن به شکلی که زنجیر معلوم باشه معنی لاتی رو واسمون داره.»

از سوی دیگر، استفاده از ظاهر مغایر با جامعه خودی امری کاملاً ملموس در بین پسران سیاه‌پوش است و از آن به‌عنوان ابزاری برای القای حس شرارت و بی‌اعصابی و نشانه‌ای برای لات قلمداد شدن از سوی مخاطب، یاد می‌کنند و آن را دارای ارزشی ویژه در زندگی اجتماعی خود معرفی می‌نمایند. برای مثال، اطلاع رسان ایرج ۲۶ ساله معتقد است:

«نسل جدید سیاه‌پوش‌ها خیلی سر و وضع نامرتبی دارند مثلاً موی سرشون خیلی ژولیده هستش و ریش و سبیل نامرتبی دارند و خیلی هم کثیف هستن که این شکلی بودن براشون یه جور ارزش خاص داره.»

یا اطلاع رسان دیگر سامان ۲۸ ساله می‌گوید:

«شوال سیه (شلوار سیاه) که هر چقدر عرضش بیشتر باشه خیلی خوبه چون درجه لاتیت با این شلوار بالاتر میره.»

ارزش‌های لوطی‌گرایانه در ادبیات سیاه‌پوشان به خوبی مشهود است به این معنا که نحوه بیان و لحن خاصی که دارند کاملاً آنها را از دیگران غیر خود متمایز می‌کند و به آنها هویتی متفاوت بخشیده و حتی کاربرد واژه‌ها و معانی حاصل از آن در بین آنها به شکلی دیگر است. برای مثال، مجید ۲۸ ساله این موضوع را این گونه بیان می‌کند

«ادبیات ما که لاتانه است یعنی یه جور حق به جانب صحبت می‌کنیم و از بالا با مردم حرف می‌زنیم ولی بین خودمون یعنی لات‌ها و سیاه‌پوش‌ها این جور نیست و خیلی بد و بیراه می‌گیم و به شوخی به هم دیگه فحش و ناسزا می‌گیم.»

یا اطلاع رسان سعید ۲۵ ساله نیز همین مسئله را عنوان می‌کند:

« بین ما سیاه‌پوش‌ها بددهنی خیلی مرسومه توی گفتگوهای خودمون خیلی فحش برای خنده به هم دیگه میدیم ولی از هم دیگه ناراحت نمیشیم ولی اگه همون فحش رو توی خیابان یک فرد خارج از خودمون بهمون بگه تیکه پارش می‌کنیم.» بنابراین، ارزش‌های لوطی‌گرایانه بر حسب طرح و نقشه‌ای از پیش معلوم بنا نشده بلکه به مرور و با گذشت زمان در بین سیاه‌پوشان جا افتاده است و تبدیل به فرهنگ و سبک رفتاری ویژه، برایشان شده است. از سویی دیگر، معمولاً فرایند معنا سازی در میان جماعت سیاه‌پوش با تغییر و تحول در هر آنچه که مرسوم و جا افتاده است صورت می‌پذیرد. امری که به واسطه نیروی بداعت، امکان تازه‌ای از حیات را برای این جماعت نترس در برابر ریسک و خطر، فراهم می‌آورد.

۵-۴: زیست توأم با دم و دود

زیست توأم با دم و دود در میان سیاه‌پوشان

تم فراگیر	تم‌های جزئی	مفاهیم
زیست توأم با دم و دود	زیست توأم با دم و دود	ترویج خلاف و می‌گساری در جامعه به مثابه هدف سیاه‌پوشی
		مواد کشیدن برای مقابله با ناکامی
		اهل دود بودن ویژگی بارز اکثر سیاه‌پوشان
		مواد کشیدن راهی برای فراموشی ناکامی
		آرمان آزاد شدن فروش مواد و مشروب در جامعه

قالبه سیاه‌پوشان در زیست شخصی و اجتماعی خود همواره با دم و دود همنشین هستند و آن را بخش جدایی‌ناپذیر زندگیشان به شمار می‌آورند و از هر فرصتی برای ارضای ترجیحات دم و دودی خود بهره می‌گیرند و تقریباً هیچ محفل و مجلسی نیست که سیاه‌پوشی در آن حاضر باشد ولی خبری از بساط دم و دود و عیش و نوش نباشد. مصرف دم و دود در زندگی سیاه‌پوشان فقط محدود به ایام فراغت و تفریحات نیست بلکه در هر زمان و مکان و دوشادوش لحظه‌های آنان است. حتی، به وفور سیاه‌پوشانی در سطح شهر ایلام یافت می‌شود که با وجود مصرف سخت قلیان در ماشین اما با افتخار مبادرت به این امر می‌کنند و حتی جای مخصوصی با ورق ام دی اف در ماشین تعبیه کرده تا در حین مصرف آن، تکان نخورده و ثابت بماند. مصرف دم و دود در بین سیاه‌پوشان فقط به قلیان ختم نمی‌شود بلکه سیگار و مشروبات الکلی و غیرالکلی می‌شود. در این میان تعداد قلیلی وجود دارند که در زمان‌های خاصی چون هنگام ناکامی و فشارهای سخت به سمت مصرف انواع مواد مخدر و قرص‌های روان‌گردان سوق می‌یابند. البته همنشینی سیاه‌پوشان با دم و دود فقط به مصرف و استعمال محدود نمی‌شود بلکه کاربرد و نقش آن در زندگیشان گسترده است و فروش و معامله این قبیل اجناس، محلی برای ارتزاق آنان در زندگی شخصی به حساب می‌آید. و معیشت خود را منوط به وجود آن می‌داند. اشتغالی که در عین خطرآفرینی برایشان، درآمدی سرشار و بدون زحمت آنچنانی در پی دارد. در این خصوص، اطلاع رسان رضا ۲۰ ساله یکی از آرمان‌های جماعت سیاه‌پوش را جا افتادن خلاف در جامعه می‌داند.

«یه هدفی که کلاً ما سیاه‌پوش‌ها داریم اینه که کارهای خلاف و مسائلی مثل می‌گساری بیشتر در جامعه جا بیفته.»

یا اطلاع رسان دیگر حسن ۲۱ ساله همین مسئله را تکرار می‌کند.

«من دوست دارم که مواد فروشی و مشروب‌فروشی جرم به حساب نیاد خصوصاً مشروب که خیلی هم میتونه مفید باشه.»

بنابراین، نمی‌توان نقش پر رنگ دم و دود و لوازم جانبی آن را در زندگی سیاه‌پوشان انکار کرد و اصولاً هر تحلیلی از سیاه‌پوشی، در صورت نادیده گرفتن این قبیل موارد، ناقص و فاقد وجهت است زیرا از یک سو، دم و دود اصلی ترین رکن در تفریحات سیاه‌پوشان به شمار می‌آید و از سوی دیگر، زندگی اقتصادی آنها به معامله و خرید و فروش این قبیل اجناس گره‌خورده است

۶-۴: زیست همراه با خشونت‌گری

زیست همراه با خشونت‌گری

تم فراگیر	تم‌های جزئی	مفاهیم
زیست همراه با خشونت‌گری	هویت‌یابی سلاح محور	سلاح‌های سرد و گرم و پوشش به مثابه ابزار تمایز از بقیه
		افتخار به آثار سلاح سرد و گرم بر بدن
		انواع اسلحه سرد و گرم همراه همیشگی سیاه‌پوشان
		جای قمه روی سر نمادی برای جنگی بودن
	حمل سلاح‌های نامتعارف	چاقوکشی رفتاری مرسوم در بین سیاه‌پوشان
		اسپری اشک آور پر کاربرد در جنگ‌های گروهی
		اسپری اشک آور و شوکر ابزار همیشگی فرد سیاه‌پوش

سلاح‌های سرد و گرم همراه همیشگی پسران سیاه‌پوش در هر کوی و برزن هستند و حمل آنها برایشان امری عادی و به دور از ترس و اضطراب می‌باشد که در صورت عدم همراه نداشتن این نوع وسایل، شرایط استرس‌زایی بر آنها تحمیل می‌گردد. حمل اسلحه تبدیل به یک نوع ارزش ویژه در میان سیاه‌پوشان شده به نحوی که یکی از نشانه‌های فرد سیاه‌پوش، ابزارهای جنگ و درگیری اوست و این امر، سبب‌ساز نوعی تمایز از دیگران برای فرد است که انفکاک از آن، امری ناممکن به نظر می‌رسد و این نوع تمایزگذاری با هویت پسران سیاه‌پوش گره خورده به نحوی که سیاه‌پوشی بدون در نظر گرفتن این گونه سلاح‌ها تقریباً پدیده‌ای ناقص و خدشه‌دار است. حمل سلاح به پسر سیاه‌پوش جرأت و جسارت می‌بخشد و باعث غرور و اعتماد به نفس کاذب در او می‌گردد که این خود موجبات بروز رفتارهای نامعقول و جبران‌ناپذیری از سوی اوست که حتی تبعات آن، به زندگی فرد و خانواده‌اش لطمه می‌زند همچون درگیری‌هایی که با استفاده از این سلاح‌ها، به قتل می‌انجامد که زمینه تباهی زندگی فرد را فراهم می‌کند. سلاح‌های مورد استفاده از سوی سیاه‌پوشان از تنوع خاصی برخوردارند که شامل سلاح‌های سرد مثل انواع چاقو و تیزی، قمه، شمشیر، گرز، باتوم، شوکر و اسپری اشک آور و سلاح‌های گرم که انواع مختلف اسلحه را در برمی‌گیرد، می‌شود. کاربرد این ابزارآلات فقط محدود به جنگ و درگیری نیست بلکه بعضاً برای تفنن و سرگرمی از آنها هم از آنها بهره می‌گیرند به طوری که دو یا چند دوست سیاه‌پوش با سلاح‌های سردی که دارند برای شوخی و خنده به یک دیگر حمله کرده و به هم ضربه می‌زنند و به اصطلاح خودشان یک دیگر را خط خطی می‌کنند. در همین رابطه اطلاع‌رسان A26-M1-E2-J1 به ابزارهای همراهی سیاه‌پوشان را اشاره می‌کند.

« وسایلی که بیشتر همراه سیاه‌پوشان و لات‌ها هستند انواع اسلحه سرد و گرم هستند مثل چاقو، شمشیر، قمه و حتی انواع تفنگ.»

اطلاع‌رسان علی ۲۲ ساله در خصوص چاقوکشی در میان سیاه‌پوشان این گونه توضیح می‌دهد:
 «چاقوکشی خیلی در بین ما وجود دارد و تا دعوا می‌کنیم معمولاً دست به چاقو و قمه می‌بریم و این رو با عریه‌کشی و داد و فریاد انجام میدیم یعنی در حین دعوا خیلی داد و فریاد می‌کنیم تا طرف جا بزنه و از ما بترسه.»
 یا اطلاع‌رسان علیرضا ۲۷ ساله سلاح‌های حمل شده توسط خود را این گونه معرفی می‌کند:
 « من خودم اسپری اشک آور و شوکر همیشه باهام هست چون لازم میشه.»

نکته حائز اهمیت در این راستا این است که سیاه‌پوشان علاوه بر مصرف این سلاح‌ها، کار خرید و فروش و قاچاق آنها نیز تا حدود زیادی بر عهده خودشان است و یکی از امکان‌های کسب درآمد برایشان به حساب می‌آید.

تیپ شخصیتی سیاه‌پوشان

تم فراگیر	تم‌های جزئی	مفاهیم	
تیپ شخصیتی	شخصیت مبتنی بر عصبانیت کنترل نشده	شخصیت مبتنی بر عصبانیت کنترل نشده	
		از دست دادن کنترل اعصاب در مواجهه با انتقادات دیگران	
		کله خرابی و بی‌اعصابی ارزشی مختص سیاه‌پوشان	
	شخصیت انتقادناپذیر	مقابله به مثل در برخورد با انتقاد	مقابله به مثل در برخورد با انتقاد
		درگیری با غریبه‌ها در صورت انتقاد	درگیری با غریبه‌ها در صورت انتقاد
		واکنش سخت نسبت به انتقادات افراد هم‌سن	واکنش سخت نسبت به انتقادات افراد هم‌سن
	شخصیت برتر جو	استفاده از پوشش برای نمایش حس برتری	استفاده از پوشش برای نمایش حس برتری
		سیاه‌پوشی به مثابه برتری‌جویی و نمایش قدرت به همسالان	سیاه‌پوشی به مثابه برتری‌جویی و نمایش قدرت به همسالان
	شخصیت اقتدارطلب	قطوری کش شلوار به مثابه قدرت بیشتر	قطوری کش شلوار به مثابه قدرت بیشتر
		ابراز قدرت‌طلبی فرد سیاه‌پوش در محل زندگی	ابراز قدرت‌طلبی فرد سیاه‌پوش در محل زندگی
		وجود قدرت مضاعف در سیاه‌پوشی	وجود قدرت مضاعف در سیاه‌پوشی
		جرات و قدرت نهفته در رنگ سیاه	جرات و قدرت نهفته در رنگ سیاه
		سیاه‌پوشی به مثابه قدرت‌نمایی	سیاه‌پوشی به مثابه قدرت‌نمایی
		قدرت خود را به رخ کشیدن	قدرت خود را به رخ کشیدن
		تفاوت داشتن یعنی قدرت	تفاوت داشتن یعنی قدرت
		سیاه‌پوشی ابزاری برای قدرتمندی	سیاه‌پوشی ابزاری برای قدرتمندی
		سیاه‌پوشی عاملی برای ایجاد حس تنومندی در فرد	سیاه‌پوشی عاملی برای ایجاد حس تنومندی در فرد
		سیاه‌پوشی به مثابه نمایش قلدری	سیاه‌پوشی به مثابه نمایش قلدری
		سیاه‌پوشی وسیله‌ای برای کسب قدرت	سیاه‌پوشی وسیله‌ای برای کسب قدرت
		تفاوت در پوشش و قدرت عاملی برای دوام در جامعه	تفاوت در پوشش و قدرت عاملی برای دوام در جامعه
		سیاه‌پوشی به مثابه ابزاری برای به رخ کشیدن توانایی	سیاه‌پوشی به مثابه ابزاری برای به رخ کشیدن توانایی
		معتقد به مکانیسم زور و قدرت برای برقراری عدالت در روابط سیاسی	معتقد به مکانیسم زور و قدرت برای برقراری عدالت در روابط سیاسی
	خوش‌جنبگی در مصرف مشروب نمادی برای کسب قدرت و شهرت	خوش‌جنبگی در مصرف مشروب نمادی برای کسب قدرت و شهرت	
	شخصیت انعطاف‌ناپذیر	سیاه‌پوشی برای ابراز قدرت‌طلبی	سیاه‌پوشی برای ابراز قدرت‌طلبی
		اهمیت ایجاد تفاوت از دیگران برای نشان دادن قدرت خود به همسالان	اهمیت ایجاد تفاوت از دیگران برای نشان دادن قدرت خود به همسالان
		قدرت‌طلبی و جسارت معنایی نهفته در رنگ سیاه	قدرت‌طلبی و جسارت معنایی نهفته در رنگ سیاه
			مرگ راهی برای کنار گذاشتن سیاه‌پوشی
		ترک نکردن سیاه‌پوشی در هیچ شرایطی	

با تحلیل داده‌ها می‌توان چند نوع تیپ غالب را در میان گروه هدف یافت: شخصیت مبتنی بر عصبانیت کنترل نشده، شخصیت انتقادناپذیر، شخصیت برتر جو، شخصیت اقتدارطلب و شخصیت انعطاف‌ناپذیر. به استناد یافته‌های فوق، برخورداری از تیپ شخصیتی خاص و منحصر به فرد پسران سیاه‌پوش بر کسی پوشیده نیست که این خصوصیت، هم در سیمای ظاهری تبلور می‌یابد و هم در نحوه عملکرد و تفکر، خود را بروز می‌دهد. سیاه‌پوشان معمولاً کنترل درستی بر اعصاب خود ندارند و به سختی می‌توانند مانع غلیان خشم خود شوند، عاملی که خواه‌ناخواه آنها را به سمت زندان و ندامتگاه‌ها سوق می‌دهد. تیپ شخصیتی فاقد انعطاف و انتقادناپذیر، از غرور و منیت آنها نشأت گرفته زیرا آنها خود و منش خود را برتر از هر کس و سبکی می‌دانند، به همین خاطر تن به تغییر نمی‌دهند و سعی در نمایش برتری و تفوق خود از راه اعصاب خرابی و واکنش‌های خشن دارند.

درگیری‌های بدون دلیل موجه برون گروهی و درون گروهی، انجام رفتارهای خلاف عرف و شرع برای اثبات قلدری خود، سماجت در بروز رفتارهای لاتانه، اقدام به تیراندازی در مواجهه با مامورین امنیتی و... همگی موید این نکته است. همین مسئله در جمع‌های درون گروهی به شکل یک مزیت برای برتری جویی و به رخ کشیدن اقتدار، مورد استفاده قرار می‌گیرد تا از این طریق توجه و عنایت هم مسلکان را نسبت به خود جلب نمایند و به اصطلاح خود سیاه‌پوشان «لاتی شان پر شود». در راستای درک بهتر مسئله، اطلاع رسان فرهاد ۲۴ ساله شخصیت خود را این گونه معرفی می‌کند:

«خودم رو آدمی می دونم که زود عصبانی میشم ولی عصبانیتم زیاد طول نمی‌کشد ولی دست به کاری در اون مدت می‌زنم که دیگه پشیمانی به درد نمی‌خوره و دردسر واسه خودم ایجاد می‌کنم.»

یا اطلاع رسان علی ۲۲ ساله کله خرابی را به‌عنوان یک ارزش ویژه برای سیاه‌پوشان توصیف می‌کند:

«در بین ما بچه‌های سیاه‌پوش و جاهل کله خراب بودن و بی اعصابی یه ارزش ویژه داره و کسی که این خصلت رو داشته باشه و در رفتاراش به کار بگیره می‌تونه در بین بقیه لات‌ها اسم در کنه و جا بیفته و گنده بشه.»

اطلاع رسان سعید ۲۵ ساله از عدم انتقادپذیری خود صحبت می‌کند که خصلتی شایع در بین سیاه‌پوشان است.

«بستگی داره کی ازم انتقاد کنه اگه هم سنم باشه اول جوابش رو میدم اگه کوتاه نیامد باهاش درگیر میشم.»

اطلاع رسان مسلم ۲۴ ساله در تعریف سیاه‌پوشان بر حس قدرت‌طلبی و برتری جویی آنها اشاره می‌کند.

«به نظر من سیاه‌پوش کسی هستش که حس قدرت‌طلبی نسبت به بقیه رو داره که این قدرت‌طلبی رو در منطقه و محل زندگی‌اش بیشتر به رخ می‌کشونه.»

نتیجه این بحث این است که تیپ شخصیتی سیاه‌پوشان یک ویژگی متمایز کننده برایشان محسوب می‌شود که ریشه در شخصیت مخاطره‌جوی آنها دارد، امری که در بحث هویت‌سازی سیاه‌پوشان نقش روشن و مؤثری ایفا می‌کند به نحوی که بنای هویت و زندگی آنها بر این تیپ شخصیت خاص استوار است.

۵: بحث و نتیجه‌گیری

می‌توان گفت که مقوله معنا برای جوانان امروز که خود را در گیر و دار تکنولوژی و پدیده‌های نوظهور می‌بینند به شکل‌های ملموسی بر گرده‌تمایز آفرینی سوار است، یعنی کنش‌های جوان منفک از گذشته مبتنی بر نوعی انفکاک دوسویه است که هم در ظاهر خود را نمایان می‌کند و هم در محتوای ذهنی قائل به مرزبندی با دنیای پیرامون خود می‌باشد. نتیجه چنین فرایندی تشکیل نوعی هویت جمعی با هم قطاران موجود در جامعه است که آبشخور آن، نمایش و اثبات خود به دیگران موجود در اجتماع است. امری که پسران سیاه پوش نیز از آن فارغ نیستند و خود را با زور بازو و نمایش بدن و سایر موارد تمایز بخش در جامعه عرضه می‌کنند و از این طریق نوعی هویت بر اساس معانی خود ساخته برای خود ایجاد کرده‌اند. این مسئله تا حدود زیادی با اندیشه جنکینز در خصوص هویت جمعی همخوانی دارد. زیرا، از نظر او هویت فرایندی است که کنشگر اجتماعی به وسیله آن خود را در قیاس با دیگری می‌شناسد و عمدتاً بر مبنای یک خصیصه یا مجموعه‌ای از خصائص فرهنگی و بدون اشاره به سایر ساختارهای اجتماعی، معنا [و جهان معنایی خود] را می‌سازد. با این اوصاف، هویت پسران مورد مطالعه بر نوعی تمایز بخشی یا مرزبندی هویتی که مبتنی بر زیست بخصوص آنهاست بنا شده تا از طریق انتخاب الگوهای رفتاری نامتجانس و ناهمسو با کلیت و بافت اصلی جامعه، معنا و هویت اجتماعی مورد نظر خود را ایجاد و به دیگران انتقال دهند. آنچه که در جوامع کنونی در حال رخ دادن است نوعی گروه بندی و تعلق گروهی شدید می‌باشد. امری که در سطوح مختلف خود را نشان می‌دهد. مثلاً، در سطح سیاسی هر کسی سعی دارد خود را به یک گروه یا جریان وصل کند و منطق فکری خود را با آن یکی بداند یا در سطح ورزشی این اتفاق به شکل تعلق نسبت به تیم خاصی بروز می‌یابد، همچنین، در سطح ملی میهنی در قالب گروه‌های قومیتی این قضیه خود را نمایان می‌کند. این مسئله در سطوح دیگری نیز تجلی می‌یابد که نتیجه آن، ایجاد نوعی وابستگی اجتماعی درون گروهی در جامعه است که از اتکای افراد به گروه خودی حکایت دارد و هر کس گروه و دسته خود را به‌عنوان یک اصل برتر در ذهن می‌پروراند. در شهر نسبتاً کوچک ایلام نیز چنین اتفاقی با شدت بیشتری در حال رخ دادن است مثال بارز این قضیه گروه

های ایلی و تعلق و تعصب گاهی افراطی افراد به آنهاست که در زمان انتخابات خود را به عینه نشان می‌دهد. بر اساس یافته‌های پژوهش حاضر، در میان پسران مورد مطالعه این وابستگی اجتماعی با شدت بیشتری وجود دارد و نمود آن هم در ناموس پرستی، رفیق پرستی و پایبندی به ضوابط درون گروهی خلاصه می‌شود به شکلی که محوریت زندگی فرد سیاه پوش بر مدار گروه و ارزش‌های آن بنا شده است. شباهت این قضیه با آنچه که تاجفل در خصوص هویت ابراز می‌دارد تا حدود زیادی مشهود است. وی هویت را به‌عنوان چیزی که در درون یک گروه یا مقوله جاسازی شده است، می‌بیند. هویت در این نظریه بر اساس احساس تعلق تعریف می‌شود. یعنی فرد آنهایی را که به آن تعلق دارد، به‌عنوان درون گروه و آنهایی را که به آنها متعلق نیستند، تحت عنوان برون گروه می‌شناسد. تعصبی که در این راه به خرج داده می‌شود، باعث جستجوی هویت اجتماعی و حفظ این هویت می‌شود. امری که در مورد پسران مورد مطالعه به شکل ملموسی صدق پذیر است زیرا، در اینجا نیز نوعی هویت سازی بر اساس گروه دوستان شکل می‌گیرد به گونه‌ای که همه چیز در قالب آن معنا می‌یابد و خارج از گروه همه چیز معنایی متفاوت به خود می‌گیرد.

با توجه به یافته‌ها، یکی از مواردی که در ایجاد سبک‌ها و گروه‌های خرده فرهنگی خاصی چون سیاه پوشی نقش دارد وجود فقر و معیشت سخت است امری که بر تصمیمات و تعلقات افرادی که با این مسائل دست به گریبانند تاثیر گذارده و نوع نگرش آنها را نسبت به رفتار های جاری در جامعه تغییر می‌دهد و به شکلی سعی در طرد و کنار گذاشتن هر آنچه که مشکلات خود را ناشی از آن می‌دانند دارند و برای رفع و نجات خود از دام فقر به رفتار های خلاف عرف و قانون دست می‌زنند تا رویه تازه از حیات اجتماعی را برای خود سامان دهند. نظریه هبیج در این خصوص قابلیت طرح شدن دارد، بنابر عقیده هبیج گروه‌های اجتماعی با ایجاد یک خرده فرهنگ جدید و ایجاد هنجارهای تازه که مطابق با هنجارهای فرهنگ غالب نیستند، مشکلات وضعیت خود را بیان می‌کنند. البته این هنجارهای جدید حاوی معانی ایدئولوژیکی هستند و اشکال نمادین مقاومت را در خود دارند. بنابراین، گروه‌های خرده فرهنگی چون سیاه پوشان بیش از آنکه خود عامل اثر گذار در فرایند زندگی‌شان بوده باشند معلول شرایط اقتصادی و اجتماعی جامعه هستند. جامعه‌ای که ساز و کار های لازم برای ایجاد همنوایی را از آنها سلب و نوعی طغیان درونی را در وجودشان به ارمغان نهاده تا از طریق رفتارهای کجروانه و چالش زاء، مسیر اصلی را دچار خدشه و مسیری تازه از حیات اجتماعی ولو پر مخاطره را برای خود فراهم سازند تا به واسطه این گونه اعمال، آمال و امیال سرکوب شده خود را جویا شوند. در مجموع با کنار هم گذاشتن تم‌هایی از قبیل ارزش‌های خاص گرایانه، ارزش‌های لوطی‌گری و زیست توام با دم و دود می‌توان به این نتیجه دست یافت که پسران مورد مطالعه در پی ارائه سبک بخصوصی از حیات اجتماعی هستند که با آنچه در جامعه بزرگتر در حال رخ دادن است تا حدود زیادی فرق دارد که هدف از ارائه آن، ابراز وجود و تمایز از سایر افراد و گروه‌های جامعه است. ریشه این مسئله نیز به ساختار و نظام اجتماعی باز می‌گردد زیرا، این اجتماع است که فرصت خودنمایی و زیست برابر در عرصه‌های مختلف را از آنها سلب نموده یا به رویشان بسته است. پس، تا زمانی که چنین روندی وجود دارد باید منتظر باشیم تا سبک‌های تازه‌ای از زندگی که مغایر با ساختار حاکم بر جامعه است خلق شوند. نتیجه حاصل از با هم بینی تم‌هایی همچون تحقیر خرده فرهنگ‌های مرسوم، انتقاد از همسالان غیر خودی، تیپ‌های شخصیتی و زیست همراه با خشونت‌گری این است که پسران سیاه پوش از یک زیست اجتماعی و هویت جمعی متمایز و مغایر با جریان موجود در جامعه برخوردارند. این مسئله به این معنی است که پسران مورد مطالعه در مواجهه با سبک‌های زندگی مرسوم در جامعه نقشی انفعالی و خنثی نداشته و سعی در ایجاد و تعریف یک سبک و هویت جایگزین برای خود به واسطه شکل‌بندی ارادی و از روی آگاهی یک تعریف تازه از خود در مقایسه با دیگری که در جایگاه ارزش‌گذار و هویت‌ساز است، دارند تا از این طریق مرحمی بر کمبودها و ضعف‌های موجود در خود که ریشه آن در درون اجتماع بزرگتر است گذارند. زیرا، این نظام اجتماعی حاکم بر جامعه است که با ایجاد و معرفی یک تیپ شخصیتی خاص به افراد جامعه، سعی بر همنوایی و یک‌رنگی حداکثری افراد دارد که در صورت بروز اندکی مغایرت از این تیپ شخصیتی، فرد یا افراد به حاشیه رانده شده و از جریان اصلی کنار گذاشته می‌شوند که نتیجه حاصل از آن، شکل‌گیری گروه‌های هویتی و خرده فرهنگی خاصی چون سیاه پوشان است.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

در مطالعه حاضر فرم‌های رضایت‌نامه آگاهانه توسط تمامی آزمودنی‌ها تکمیل شد.

حامی مالی

هزینه‌های مطالعه حاضر توسط نویسندگان مقاله تامین شد.

مشارکت نویسندگان

همه نویسندگان مشارکت داشته‌اند.

تعارض منافع

بنابر اظهار نویسندگان مقاله حاضر فاقد هرگونه تعارض منافع بوده است.

منابع

- آبراهامیان، یروان. (۱۳۸۹). *تاریخ ایران مدرن*، ترجمه محمد ابراهیم فتاحی. تهران: نشر نی.
- اباذری، یوسف و چاوشیان، حسن. (۱۳۸۱). از طبقه اجتماعی تا سبک زندگی: رویکردهای نوین در تحلیل هویت اجتماعی، نامه علوم اجتماعی، ۲۰: ۳-۲۷.
- استوری، جان. (۱۳۸۹). *مطالعات فرهنگی درباره فرهنگ عامه*. ترجمه حسین پاینده. تهران: انتشارات آگه.
- اسمی‌زاده، خاطره و علم، محمدرضا. (۱۳۹۸). بررسی تأثیر و جایگاه لوطی‌ها در جنبش مشروطیت، *فصلنامه سخن تاریخ*، ۲۸: ۴۹-۶۲.
- افشارکهن، جواد و رضایی کرمانجی، ملیحه. (۱۳۹۶). بررسی نقش هویت اجتماعی در تعیین سبک زندگی جوانان (شهر همدان). *نشریه علوم اجتماعی*، ۱۴ (۱): ۱۵۷-۱۸۸.
- امامی سیکارودی، عبدالحسین؛ دهقان‌نبری، ناهید؛ رهنورد، زهرا و نوری‌سعید، علی. (۱۳۹۱). روش‌شناسی تحقیق کیفی: پدیدارشناسی، *نشریه پرستاری و مامایی جامع‌نگر*، ۲۲ (۲): ۵۶-۶۳.
- آوتویت، ویلیام و باتامور، تام. (۱۳۹۲). *فرهنگ علوم اجتماعی قرن بیستم*. ترجمه حسن چاوشیان. تهران: نشر نی.
- باطنی، رسول. (۱۳۸۰). *جامعه‌شناسی جوانان*. تهران: انتشارات آوای نور.
- بوردیو، پی‌یر. (۱۳۹۰). *تمايز*. ترجمه حسن چاوشیان. تهران: نشر ثالث.
- بیکر، تزال. (۱۳۸۵). *روش تحقیق نظری در علوم اجتماعی*. ترجمه و اقتباس هوشنگ ناییبی. تهران: دانشگاه پیام‌نور.
- جنکینز، ریچارد. (۱۳۹۴). *هویت اجتماعی*. ترجمه تورج یاراحمدی تهران: نشر شیرازه.
- جعفرآقایی، محمدرضا و مختاری‌اصفهانی، رضا. (۱۳۹۰). مرام و مسلک لوطیان در دوره قاجار. *جامعه‌پژوهی فرهنگی*، ۲ (۲): ۷۷-۹۹.
- شهابی، محمود و جعفری، زهرا. (۱۳۹۳). الگوهای استفاده از فرهنگ‌سراها در میان جوانان شهر تهران: معانی، انگیزه‌ها و کارکردها. *فصلنامه تحقیقات فرهنگی ایران*، ۷ (۴): ۸۵-۱۲۷.
- شهابی، محمود؛ ذکایی، محمدسعید و فرخی، علیرضا. (۱۳۸۷). تعلق به خرده‌فرهنگ جوانان در شهر تهران. *فصلنامه مطالعات جوانان*، ۱۲: ۹۱-۱۰۸.
- شهابی، محمود. (۱۳۸۲). جهانی‌شدن جوانی: خرده‌فرهنگ‌های جوانان در عصر جهانی‌شدن. *مطالعات جوانان*، ۱ (۵): ۱-۱۲.
- علیخواه، فردین و پورجعفری، متین. (۱۳۹۱). تأملی بر خرده‌فرهنگ جوانان: مطالعه‌ای درباره ماشین‌رانی نمایشی جوانان شهر رشت. *مجله راهبرد فرهنگ*، ۵ (۲۰): ۱۵۵-۱۷۵.
- قادرزاده، امید و ایراندوست، سید فهیم. (۱۳۹۲). مطالعه کیفی سنخ‌شناسی سبک‌های زندگی: مطالعه جوانان شهر مهاباد. *جامعه‌شناسی کاربردی*، ۲۵ (۳): ۱۳۵-۱۶۱.

- کرم‌الهی، نعمت‌الله و عرب‌زاده، محمد. (۱۳۹۶). روش‌شناسی بنیادین نظریه خرده‌فرهنگ‌های جوانان ریچارد هبیدیج، اسلام و مطالعات اجتماعی، ۵ (۳): ۱۲۶-۱۴۸.
- کوش، دنی. (۱۳۸۱). مفهوم فرهنگ در علوم اجتماعی، ترجمه فریدون وحید. تهران: سروش.
- گل‌محمدی، احمد. (۱۳۹۶). جهانی‌شدن، فرهنگ، هویت، تهران: نشر نی.
- گیدنز، آنتونی. (۱۳۸۶). جامعه‌شناسی. ترجمه حسن چاوشیان. تهران: نشر نی.
- لمبتون، آن. (۱۳۵۱). جامعه اسلامی در ایران، ترجمه حمید حمید، اصفهان: انتشارات نیما.
- محسنی، منوچهر. (۱۳۸۶). بررسی در جامعه‌شناسی فرهنگی ایران. تهران: پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات.
- هاشمیان‌فر، سیدعلی و چینی، نفیسه. (۱۳۹۵). هویت بریکولاز و فرهنگ مصرف، تهران: انتشارات جامعه‌شناسان.

- Barker, C. (2004). The Sage dictionary of cultural studies. *The SAGE Dictionary of Cultural Studies*, 1-240.
- Dowd, J. J., & Dowd, L. A. (2003). The center holds: From subcultures to social worlds. *Teaching Sociology*, 20-37.
- Roach-Higgins, M. E., & Eicher, J. B. (1992). Dress and identity. *Clothing and textiles research journal*, 10(4), 1-8.
- Jefferson, T. (Ed.). (2002). *Resistance through rituals: Youth subcultures in post-war Britain*. Routledge.
- Schaefer, Richard T and Lamm, Robert P (1998). "Sociology" 6th ed. New York: McGraw-Hill.